

UN MEMORIU DIN ANUL 1744 REFERITOR LA UNIREA RELIGIOASĂ A ROMÂNILOR DIN TRANSILVANIA

Cercetările consacrate activității petiționare a episcopului Inochentie Micu au privilegiat, în mod justificat, din punctul de vedere al referințelor documentare, diplomele leopoldine ale unirii și îndeosebi pe cea de-a doua, ale cărei semnificații pentru dezvoltarea conștiinței naționale românești au fost analizate în mod aprofundat. Ne lipsește încă o evaluare obiectivă a realei semnificații pe care au deținut-o în epocă diplomele privilegiale emise în favoarea clerului român de principii Transilvaniei în cursul secolului al XVII-lea. Atunci când acestea sunt invocate, se trece prea ușor la concluzia inconsistenței scutirilor acordate, idee motivată de faptul că punerea lor efectivă în practică depindea de bunul plac al stăpânilor feudali. Totuși, caracterul lor concret în comparație cu acela mai degrabă virtual al privilegiilor conferite prin diplomele unirii l-a determinat probabil pe episcopul Inochentie Micu, în anul 1743, să solicite reconfirmarea a cinci dintre aceste diplome (prima era cea acordată de principele Gabriel Báthory la 9 iunie 1609, iar ultima cea din 12 august 1676, acordată de principele Mihail Apafi)¹, pe unele dintre ele episcopul reluându-le probabil în anexele memoriului prezentat Mariei Tereza în anul 1743.

Dar nu o asemenea investigație pe marginea argumentației istorice de care uzează episcopul Inochentie Micu constituie obiectul cercetării de față, deși suntem convinși că ea ar aduce clarificări esențiale sub aspectul fundamentului

---

¹ Zenovie Pâclișanu, *Istoria Bisericii Române Unite*, partea I, 1697-1751, ediția a II-a, în *Perspective*, an XVII, nr. 65-68, iulie 1994-iunie 1995, p. 296. Memoriul din 1743 al episcopului Inochentie Micu (*Supplex Libellus*) cuprindea în anexă „côpii de pe privilegiile principilor și de pe prima și a doua diplomă leopoldină, din 1699 și 1701, precum și după multe alte texte de privilegii, un complex de acte justificative mai vechi și mai noi, menite să documenteze și să susțină postulatele memoriului” – conform observației lui David Prodan, care a editat textul memoriului, după originalul descoperit în arhiva Cancelariei Aulice, dar nu și anexele acestuia (*Supplex Libellus Valachorum. Din istoria formării națiunii române*, București, 1998, p. 194-199 și anexa nr. I, p. 519-542 – textul memoriului). Aurel Decei, care a publicat textul aceluiași memoriu într-o altă versiune datată în 1744, provenind din arhiva Consiliului Aulic de Război, nu menționează, între cele nouă anexe ale actului, amintitele „côpii de pe privilegiile principilor”; diferența se poate datora faptului că, în noua versiune a memoriului trimisă la Viena prin intermediul contelui Theobald von Czernin, locțiitor al generalului comandant al armatei austriece din Transilvania, episcopul nu a mai reluat toate actele privilegiale anexate primei versiuni (*Memoriul (Supplex Libellus) lui I. Inochentie Micu Klein către regina Maria Tereza, din anul 1744*, în *Anuarul Institutului de Istorie din Cluj*, X, 1967, p. 7-22 și 23-40 – textul memoriului).

documentar al memoriilor sale. Intenția noastră este aceea de a releva prezența unei asemenea argumentații istorice în contextul polemicilor de natură constituțional-juridică desfășurate în cadrul Dietei în deceniile patru și cinci ale secolului, și cu predilecție în timpul Dietei din anul 1744. Aceasta avea misiunea de a confirma anularea legilor prejudicioase pentru confesiunea catolică și de a reglementa situația constituțională a confesiunii greco-catolice. Argumentele istorice apar atât în memoriile episcopului, cât și în luările de poziție ale reprezentanților națiunilor politice. Este cunoscut în acest sens memoriul baronului István Daniel de Vargyas, *De intestinis Transylvaniae malis et eorum remediis curativis salutaris meditatio*, din 3 mai 1744. Unirea românilor este prezentată aici ca o nesinceră acomodare a acestora la confesiunea principilor Transilvaniei, apelându-se și la o comparație cu perioada anterioară, când asemenea uniri “simulate” fuseseră încheiate cu confesiunea unitariană și cu cea calvină². Acuzarea nesincerității unirii românilor și distincția făcută de autor între cler, care urmărise doar obținerea privilegiilor, și popor, care rătăcea în “erorile sale strămoșești” și persevera în “superstiția oarbă și total barbară ... adică în religia moștenită de la strămoși”, reflectă poziția Stărilor cu privire la atitudinea clerului greco-catolic. În mod concret, era vizată modalitatea efectivă de “înarticulare” a acestuia în sistemul politic al Principatului, anumite rezerve legate de respectarea echilibrului confesional fiind exprimate și în privința statutului confesiunii catolice³.

O inițiativă similară a avut drept rezultat redactarea, în contextul aceleiași Diete de la Sibiu, a unui memoriu referitor la unirea religioasă a românilor, datat 10 februarie 1744⁴. Deosebit de interesante sunt referințele istorice ale

² „Praecipue vero Valachorum fluxae mentis genti mos consuetus semper fuit, illi religioni, quam principes *Transylvaniae* sequebantur, semet ipsos ad speciem uniendo accomodare; vix sane ex agnitione veritatis et interno Spiritus S. motu, verum captandae principis gratiae dumtaxat causa et ut iuribus, atque privilegiis, quibus clerus religionem receptorum gaudebat, popis etiam participari liceret: evolvantur eatenus annales principatus et suppeditabunt nobis exempla, variatae identidem poporum religionis et quidem signanter tempore Joannis II. cum unitaria, succedentibus postea reformatis principibus cum reformata, hodierno vero cum catholica religionibus simulatae eorum unionis; eamque a clero saltem Valachico et ad speciem dumtaxat profiteri. Plebem autem omnem et universam, in caligine antiqui eorum sygmathis errare, coecus est, qui non videat.” (Kelemen Lajos, *Újabb adattár a Vargyasi Daniel Család Történehez kiadja*, Kolozsvár, 1913, p. 187).

³ Alexandru Doboși, *Cum descrie stările politice și economice din Transilvania un nobil ungar la 1744*, în *Anuarul Institutului de Istorie Națională*, VII, 1936-1938, p. 680-683. Memoriul lui István Daniel este analizat și la I. Tóth Zoltan, *Primul secol al naționalismului românesc. 1697-1792*, București, 2001, p. 137-140, la Z. Pâclișanu, *op. cit.*, p. 306-307, și la D. Prodan, *op. cit.*, p. 230-233; date interesante aduce și Francisc Pall, în lucrarea *Inochentie Micu-Klein. Exilul la Roma 1745-1768*, Prefață de Pompiliu Teodor, Ediție îngrijită de Ladislau Gyémánt, Cluj-Napoca, 1997, vol. I, p. 12, n. 16 și vol. II/1, p. 47, n. 8.

⁴ Actul, nesemnlat, îl reproducem în anexă. Ținem să ne exprimăm pe această cale sentimentele de grațitudine față de d-ra cercetător Laura Stanciu, care ne-a semnalat și ne-a pus la

memoriului. În acest sens, este amintit mai întâi Conciliul de la Ferrara-Florența din 1438-1439, cu principalii săi participanți, insistându-se și asupra contextului politic care, prin pericolul reprezentat de amenințarea otomană, a determinat, în viziunea autorului, și nesinceritatea uniunii încheiate de Biserica Greacă; dintre cele patru puncte dogmatice care au stat la baza unirii sunt menționate doar două – primatul papal și *filioque*.

În privința situației Bisericii românești din Transilvania, se face referire mai întâi la articolele din *Approbatæ Constitutiones* care declarau această Biserică și confesiunea românilor ca fiind tolerate în Principat, respectiv la hotărârile Dietei de la Sibiu din anul 1566, prin care preoții români fuseseră subordonați episcopului român calvin Gheorghe de Sângeorz. Dipomele menționate în continuare (cea din 15 ianuarie 1608, prin care principele Sigismund Rákóczi acorda preoților români convertiți la confesiunea reformată toate privilegiile de care se bucura clerul acestei confesiuni, ca și dreptul de a-și alege episcop propriu și protopopi; cea din 10 octombrie 1643, cuprinzând cele 15 condiții pe care principele Gheorghe Rákóczi I le-a impus nou-numitului mitropolit Simion Ștefan; respectiv cea din 20 februarie 1669, prin care principele Mihai Apafi confirma, la solicitarea superintendentului Petru Kovásznai, cele două diplome anterioare și adăuga alte patru condiții celor stabilite anterior de Gheorghe Rákóczi I) ilustrează ideea unirii Bisericii românești cu Biserica reformată maghiară, un model de unire pe care autorul îl înfățișă pentru a evidenția similaritățile cu celălalt model al unirii, aceea cu Biserica Romei⁵.

Noul context confesional inaugurat prin integrarea Transilvaniei în Imperiul Habsburgic este ilustrat prin referințele la rescriptele imperiale privitoare la unirea românilor din 14 aprilie 1698 și 26 august 1699 (în mod semnificativ, pentru că acestea prevedeau posibilitatea unirii cu oricare din cele

---

dispoziție acest material, al cărui original se păstrează în arhiva Arhiepiscopiei Romano-Catolice din Alba Iulia. Ulterior, în urma propriei noastre investigații în această arhivă, am descoperit în același fond și o copie a actului, de fapt tot un concept nesemnăat, redactat de o altă mână. Aici nu este reluată și partea culeasă de noi cu caractere cursive, la care autorul copiei a renunțat, dat fiind că documentul reprodus acolo se regăsea oricum în anexa memoriului, așa cum se face mențiune în text. În ceea ce ne privește, nedescoperind și această anexă, am preferat să reproducem prima variantă a memoriului.

⁵ Ideea se întâlnește și la istoricul Petru Bod, în *Brevis Valachorum Transylvaniam incolentium Historia*, cartea a II-a: *Complectitur Historiam Unionis Valachorum cum aliis in Transylvania Religionibus*, cap. I: *De Unione Valachorum cum Reformatis*, § VII, unde acesta redă textul integral al diplomei din 20 februarie 1669, care le cuprinde și pe cele anterioare, din 15 ianuarie 1608 și 10 octombrie 1643 (vezi Ana Dumitran, Gúdor Botond, Nicolae Dănilă, *Relații interconfesionale româno-maghiare în Transilvania (mijlocul secolului XVI – primele decenii ale secolului XVIII)*, Alba Iulia, 2000, *Addenda*, p. 344-352).

patru religii recepte), la prima Diplomă Leopoldină, din 16 februarie 1699⁶, la actele anchetelor guberniale din octombrie 1699, întreprinse pentru înregistrarea opțiunilor confesionale ale preoților și credincioșilor români (în acest caz sunt amintite și opțiunile exprimate, ceea ce probează accesul autorului la actele respective, fapt demonstrat în plus și de menționarea numelor a șapte comisari, însărcinați cu efectuarea anchetelor în scaunele secuiești), în fine la cea de-a doua Diplomă Leopoldină, din 19 martie 1701, în legătură cu care sunt trecute în revistă reglementările restrictive (precum cele referitoare la numărul preoților, la locul consacării și la modalitatea confirmării lor, la evitarea recrutării lor dintre iobagi, la terenurile care puteau fi scutite de sarcini, la cuantumul veniturilor stolare ș.a.), ceea ce probează din nou, în mod incontestabil, un punct de vedere specific reprezentanților Stărilor privilegiate.

Referințele memoriului schițează așadar un model atitudinal caracteristic Stărilor, chiar în condițiile în care autorul ar putea proveni și din cercurile guberniale. Încercarea de a demonstra existența unei anterioare uniri a Bisericii românești cu Biserica reformată maghiară și de a juxtapune acest model celui existent efectiv, al Bisericii românești unite cu Roma, nu poate să nu ne trimită la cadrul constituțional-juridic în care se dezbătea statutul Bisericii greco-catolice și problema integrării ei în sistemul constituțional al Principatului. Comparația cu memoriul alcătuit de baronul István Daniel este, credem, extrem de relevantă: se pune, în fond, problema conservării unui echilibru confesional care, în opinia reprezentanților Stărilor privilegiate, era amenințat de intervenția Curții în favoarea Bisericii greco-catolice și, parțial, chiar a celei catolice. Și, nu în ultimul rând, putem reține semnificația istoriografică a unui asemenea demers. Investigarea sistematică a bazei documentare a memoriilor alcătuite atât de reprezentanții Stărilor, cât și de episcopul român ar depăși, desigur, semnificația politică a subiectului, pentru a ilustra o etapă premergătoare constituirii istoriografiei ecleziastice.

DANIEL DUMITRAN

---

⁶ Este menționată aici și confirmarea acesteia de către Maria Tereza, din 9 septembrie 1743, ca urmare a solicitării episcopului Inochentie Micu.

ANEXĂ

Arhiva Arhiepiscopală și Capitulară de Alba Iulia. *Acte mixte*, nr. 3150/1744.

/[I^r] /Sig[illum] Cibinii d[at]um] 10 Febr[uar]ii 1744

Annales Ecclesiasticos evolventi cuique notum eris tam enatum Schisma inter Ecclesias Latinam et Graecam /:cui scilicet praeter Religionis aliqua Capita contentio de Primatu inter Summum Pontificem Romanum et Patriarcham Constantinopolitanum occasionem dedisse videtur:/ tum vero Concilia ad tollendum hoc Schisma celebrata, et Orbis utriusque Imperator ipsorumque Romanorum Pontificum aliorumque Magnorum Ecclesiae Doctorum pii conatus ad concilianda Dogmata et reducendam in Ecclesias utrasque unionem vana semper spe et irrito eventu terminata; Pro exemplo quocirca licebit unicum saltem Concilium Ferrariense seu Florentinum a Papa Eugenio IV in Anno 1439 celebratum hic memorare, cui Joannis VIII Palaeologus Imperator et Josephus Patriarcha Constantinopolitani cum multis aliis Ep[iscop]is et Proceribus Graeciae adfuere ibique adstipulante proximis Bessarione Trapezuntio Cardinale doctissimo inter Graecos et Latinos de Processione Spiritus Sancti a Patre et Filio conventum subscriptumque /[I^v]/ ab omnibus Ephesino Episcopo excepto. Interim mortuo ibi Patriarcha Josepho alium a Pontifice eligi non permissum a Graecis imo ipse consensus ab Ecclesia Graeca reverso Imperatore mox rescissus. Sicque apparuit inde Graecos non sinceram Ecclesiarum unionem quaesivisse, sed a Turcis constricti hoc pretextuoso vinculo, et autoritate Summi Pontificis opem ab Ecclesiae Latinae Regibus et Principibus contra Turcam procurasse, speque ea delusos ad prius ingenium rediisse.

Sequitur in hoc universalis Suae Ecclesiae Principia in Tran[silva]nia Graeci ritus etiam Ecclesia Valachica, quae post fatales Bellorum in Patria revolu[tio]nis, Hungaris et Saxonibus deficientibus prorsus et prorsus multiplicata siquidem ex beneplacito Pr[inc]ipum et Statuum Regni ut haberetur Appr[obatae] Const[itutionis] Par[s] III Tit[ulus] 53 Art[iculus] 1 et Par[s] I Tit[ulus] 8 Art[iculus] 1 toleraretur ut horum gratiam et protectionem ancuparet Pr[inc]ipum semper Religioni semet uniiit

sicque Privilegia ejus Religionis cujus Princeps esset nam uscendo in hunc diem semet in Statu quo conservavit.

/[2^r]/Evolvantur Articuli Diaetae Cibiniensis Anni 1566 ad Festum S[anctae] Andreae Ap[osto]li indictae sub Joanne II unitario Principe ubi Valachorum Popae et Episcopi Georgio Blandratae Superintendenti Unitario subesse, ab eoque ordinatos Sacerdotes auscultare jussi⁷.

Recolantur Reformatorum Pr[in]c[i]pum tempora veritas plus patebit, et vel sub ultimo Pr[i]nc[i]pe Apaffio quibus conditionibus Vladicatus conferebatur ad qualemque se unionem cum Ecclesia Reformata compromittebant ex his annexis sub Litera A doceri poserit ubi simul Sigi[smun]di et Georgii Rakoczi P[rin]c[i]pum Diplomata iisdem Ep[isco]pis et Popis Valachorum elargita in tantum in quantum Religionis P[rin]c[i]pum privilegia in se derivavit idem Clerus. Sufficiat unius Sigismundi Rákoczi Principis Diploma seu Privilegium Popis Valachorum indultum hic Subnectere.

Nos Michael Apaffi Dei Gratia Princeps Tran[silva]nia Partium Regni Hungariae Dominus et Siculorum Comes etc. Memoriae commendamus tenore presentium significantis quibus expedit universis: Quod Pro Parte et in Persona R[everen]di ac Clarissimi Petri Kovásznai Eccl[esi]arum Orthodoxarum per Tran[silva]niam Superintendentis exhibitae sunt Nobis et praesentatae literae quaedam Nob[il]ium requisitorum literarum et literalium instrumentorum, in sacristia, sive conservatorio Capituli Albensis Tran[silva]niae repositarum, et locatarum, ac quarumlibet aliarum judiciariarum, Deliberationum legitimorumque N[ost]rorum Mandatorum executorum in forma libelli, sub Sigillo Capitulari Authentico communitae et roboratae, continentes intra se alias quasdam Literas binas Illustrissimorum /[2^v]/ quondam Sigismundi Rakoczi annuentionales de et super Professione Religionis Orthodoxae, inter Valachos electione Episcoporum; Alias Georgii Rakoczi senioris, alias Regni hujus N[ost]ri Tran[silva]niae piae memoriae Principum, Praedecessorum vid[e]l[ic]et N[ost]rorum super Conditionibus Episcopalis Valachialis per Eandem Principem concessis. Sup[p]plicans Nobis idem Petrus Kovásznai humilime ut Nos easdem L[ite]ras omniaque et singula in eosdem contenta ratas, gratas, et

⁷ Eroare pe care nu ne-o putem explica, fiind vorba de fapt de episcopul român calvin Gheorghe de Sângeorz, iar Blandrata nefiind superintendent, ci medicul de curte al lui Ioan Sigismund Zápolya !

Textul reproduș în continuare cu caractere cursive este tăiat în original.

acceptas habentes. Praesentibus l[ite]ris N[ost]ris inseri et inscribi facientes, N[ost]rum illis consensum, pariter et assensum praebere dignaremur.

Primarum itaque Literarum tenor sequitur hoc modo:

Nos Sigismundus Rákoczi etc. Memoriae etc. Quod ad receptarum in Ditione N[ost]ra Tran[silva]nica liberam causis profitendo apud vos a quibus recipiuntur inde ab initio data, concessaque sit facultas. R[e]v[e]r[e]ndus vero Michael Concionator, Eccl[esi]ae Possessionis Valachialis Vajdafalva nuncupatae, non ita pridem errori Graecorum sive Schismaticorum renunciasset, sponte et libere se addixisse ne in incerto Tramite idem vitam suam, et ordinem ageret ex illa pietate, et affectione N[ost]ra Principali, qua erga Ecclesiasticum tangimur ordinem, eidem Michaeli Concionatori et etiam reliquis Orthodoxae Religionis Pastoribus Valachis, tam hactenus renatos, quam etiam in posterum renascendis benigne in perpetuum annuentes, et concedentes ..., ut ipse a modo in posterum successivis semper temporibus, in negotio Orthodoxae Religionis omnibus iis consuetudinibus ritibus, honoribus, gratiis, Privilegiis, indultis, Libertatibus, et Praerogativis, quibus caeteri cujuscunque Gentis signanter vero Hungaricae Nationis Orthodoxae Religionis Pastores quarumlibet Ecclesiarum in hac Ditione N[ost]ra Tran[silva]nica constituti utuntur, fruuntur, et gaudent, perpetuo uti frui et gaudere praetactamque ipsorum Professionem, ubi eos /[\mathbf{3}^r]/ receperint profitendi semper omnimodam habeant pot[esta]tis facultatem. Quod vero ad Episcopatus et Senioratus Officium et alios honores Ecclesiasticos apud eos attinet iidem instar aliarum Ecclesiarum Orthodoxarum Ep[iscop]os et Seniores Sui ordinis, et Na[tio]nis a quibus ordinantur more consueto eligant neque ampliis ab externis, et alienae Religionis qua[m]vis Eccl[esi]arum signanter autem Rascianarum et Valacharum Ep[iscop]is et Senioribus dependeant prout annuimus et concedimus presentium per vigorem. Quocirca Sp[ectabi]libus M[a]gn[i]ficis, Generosis, Egregiis et Nobilibus et Comitibus, V[ice]comitibus et Judicibus Nobilium quorumcunque Co[m]it[at]uum Capitaneis, Praefectis, Provisoribus, Castellanis Arcium, ac aliorum quorumvis Locorum Officialibus, Tricesimatoribus, Teloniatoribus, Pontium Pasuum, et Vadorum, et viarum Custodibus eorumque vicem gerentibus, item Prudentibus et Circumspectis Judicibus, Villicis, et Juratis Civibus quarumcumque Civitatum, Oppidorum, Villarum et Possessionum, cunctis etiam aliis cujuscunque Status, gradus, Ordinis honoris Conditionis et praeeminentiae hominibus ubivis in ditione Nostra constitutis, et commorantibus quorum interest, seu intererit notanter autem R[everen]do Szavae Vladica.

Recolantur Reformatorum Pr[in]c[i]pum tempora veritas plus patebit, et vel sub ultimo Pr[i]nc[i]pe Apaffio quibus conditionibus Vladicatus conferebatur ad qualemque se unionem cum Ecclesia Reformata compromittebant ex his annexis sub Litera A doceri poterit ubi simul Sigi[smun]di et Georgii Rakoczi P[rin]c[i]pum Diplomata iisdem Ep[isco]pis et Popis Valachorum olim elargita in tantum in quantum Religionis P[rin]c[i]pum privilegia in se derivavit idem Clerus quam sint simillaria hodiernae cum S[ancta] Ecclesia Romana unione Curiosus Lector definit.

/[3^v] /Principe vero Apaffio mortuo et Protectione Ottomanica jam aliunde ejurata, juris Austriaci facta Provincia, religiosissimus Princeps Leopoldus I qualibus benignis Rescriptis ipsorum unionem acceptavit ex Resolu[ti]onibus de Sacerdotibus Valachis sub dato Viennae 14 Apr[ilis] 1698, et postea 26 Aug[usti] Anni 1699 iteratis apparebit cujus hac formalia verba haberentur.

Qui ex Sacerdotibus Graeci ritus Valachis edita Professione ad observantiam ritus Graeci apud Catholicos cum agnitione Summi Pontificis se declaraverit gaudebit Privilegiis Sacerdotum Catholicorum, si vero ex iisdem ritus Graeci Sacerdotibus dictam Professionem sibi faciendam non putaverit, vel etiam uni ex aliis receptis Religionibus se univerit aut etiam in Suo Religionis Statu quo nunc est per manendum sibi duxerit gaudebit illius Religionis Privilegiis ad quam se declaraverit aut etiam in Suo Statu religionis eo jure quo nunc habetur porro habebitur.

Et huc jam facit Primam Diploma S[acr]ae Suae Maj[est]t[at]is Caesarae Regiae Venerabili Clero Graeci ritus clementissime cooperante Cardinale Kolonicsio elargita sub dato Viennae, 16ta Febr[uarii] 1699 subscribente /[4^r] / ipsomet Cardinale et Comite Samuele Kálnoki, quod ipsum ad humiles preces Reverend[issi]mi et Illustrissimi D[omi]ni B[aro] Klein Ep[isco]pi Fagarasiensis Sua hodie gloriose regnans Aug[ustissi]ma Maj[est]t[at]as Regia confirmare dignata est.

Cum vero non leres? motus inter ipsummet Graeci ritus Clerus, et Populum Valachicum caepta ista unio, et Clementissimae elargitum Privilegium proxime citatum faceret, quod ansam dedit etiam captivitati Joannis Sárosii Prothonotarii Contradictionem aliquorum Poparum et Szegedii [recte Nagyszegi – n.n.] cujuspiam recipientis⁸, seu jubente, seu Clementissime permittente Sacra

⁸ Faptul menționat s-a petrecut în anul 1701, nefiind legat de anchetele guberniale !

Ma[jes]t[ate] eotime? Caesareo Regia in mense 8bris Annis 1699 certi Co[mi]ssarii per Gubernium, per Co[mi]t[atu]s, et Sedes investigaturi et unionem cum Ecclesia Latina promulgaturi exmittebantur, coram quibus tenebatur unusquisque Popa fide Suae Professionem edere, aperteque declarare, in unioni cum S[anctae] Ecclesia Romana subscribere, in penes Religionem priscam manere vellet, tales Co[mi]ssarii fuere ex quatuor Religionibus C[omes] Franciscus Lázár, Georgius Lázár, Michael Galffi, Martinus Magarai, Judex Sedis Rupensis, Georgius Osvát, Abraminus Pastor /**[4^v]**/ Unitarius, Michael Albrichius Pastor Lutheranus, qui in Sedibus Siculicalibus prout alii in Co[mi]t[atu]s hanc toties factam unionem publicare et eosdem in hanc vel alias receptas Religiones amplectendam vel vera priscam per omnia retinendam censerent Popae et Populus interrogare tenebantur, repertique qui priscum sine ulla, cum aliqua Religione; unione retinendam, alii qui a Vladica resolu[ti]one an hanc cum S[anctae] Ecclesia Romana unionem ipsis jubeat ex petendam aperte declarassent.

Quibus ita absolutis et Augustae Aulae sine dubio submissis animus fuit. Clementissimo Princ[ipi] Leopoldo I Privilegium prius elargitum certis punctis et necessariis Conditionibus additis augere, et tam Ecclesiae Romanae ra[ti]onibus et D[omi]norum etiam Terrestrium juribus eatenus consulere ut videre est in Privilegio Eorundem sub dato Viennae 19 Martij 1701 elargito. Et cum hoc postremum Privilegium, prioris tenorem inter pretentur, nonnisique positis istis Conditionibus validam, immunitatem et protectionem S[anctae] Ecclesiae R[oma]nae iisdem elargitam pronunciet, cuur hanc ultimam confirmandam non suscepit Ven[erabilus] Clerus Valachicus relicta sagacioribus ipsique cui magis competit Exc[elso] Statuo Catholico erisi, integrum tamen /**[5^r]**/ erit nec nisi Dannuo? proprio negligendum Pa[tri]ae Civi cuique internis Religiosis non attactis superfluere numerositati Poparum, seu ubi cunque consecratorum, et promiscuae Confirma[ti]oni, sicque Statui Jobbagonali contra ipsos S[anctae] R[oma]nae Ecc[lesi]ae Canones /:ut haberetur Concil[ii] Trident[ini] sessione 25 De reforma[ti]one Cap[itu]lus 7:/ exemptioni terrarum non Ecclesiae ascriptarum a Decimis subtractioni Rusticorum per elevatos stolarum proventus aliasque prout libet quibusvis titulis extenuationi, aliisque hic non facile enumerabilibus praejudiciis obicem ponere occasione promulga[ti]onis hujus noviter confirmati Privilegii, tum ut ne Conditiones per Apostolicum Regem Illustrissimis et

Reverend[issi]mis D[omi]nis Episcopis et venerabili Clero Valachico praeter ipsae in oblivionem veniant, salonuque? Sit jus aliorum consveti Privilegii Causula indigitatum et postremo ut ita praemissis, in Diaetalibus Statuum ad Augustam Aulam submittendis Literis vera et genuina desuper informatio dari possit.

A Memorial from 1744 Regarding the Religious Union of the Romanians from Transylvania

(Summary)

The memoirs made by bishop Inochentie Micu and the representatives of the political nations in the context of the diet from 1744 used a significant historical argumentation, which added to the two Union Acts of Emperor Leopold the main Acts of Privileges granted to the Romanian clergy by the Transylvanian princes in the 17th century. The text we are publishing in the annex of the present study represents such a memorial, made by a spokesman of the political nations on February 10, 1744. It reflects the attitude of their representatives towards the integration of the Greek-catholic confession into the constitutional system of Transylvania. The resemblance of the model of the Union of the Romanian Church with the Church of Rome to the previous one of its Union with the reformed Church signifies the will of the political nations to preserve the confessional status quo, which was threatened in their vision by de Courts interventions in favour of the catholic and Greek-catholic confessions.

(Translated by Petru Ionescu.)